

GWB

**memorial
democràtic**

FR

Le revirement de la mémoire au sein du récit du passé

ESP

El giro memorial en las narrativas del pasado

ENG

Shifting memory in the narratives of the past

18, 19 i 20 de novembre de 2021

L'objectiu del col·loqui és tractar la rellevància que, en el decurs de les dues últimes dècades, ha adquirit el "gir memorial" en la relació entre història i ficció. La irrupció de la memòria, entesa com una eina per copsar i entomar un passat habitualment traumàtic derivat de contextos bèl·lics, repressius i dictatorials, està tenint una influència enorme en tots els àmbits. D'aquesta manera, amb freqüència la tasca investigadora de la Història es posa al servei dels imperatius de la memòria i, alhora, les diferents escriptures fictionals, amb les seves incursions en un passat més o menys recent, tenen una incidència creixent en l'elaboració de la/les memòria/es de les societats.

En aquest marc, amb la participació de persones que es dediquen a l'escriptura literària, la investigació històrica, la crítica literària i cultural i la producció artística es pretén donar lloc a diversos espais de discussió i reflexió al voltant del fenomen anomenat "memòria històrica" o "memòria democràtica", tan vigent en el context sociocultural i en la mateixa escena política. Quin paper tenen les ficcions en l'augment de la presència de la "memòria històrica" en l'esfera pública? És aquesta esfera pública, travessada per tot tipus de reivindicacions memorialistes, la que propicia la proliferació de produccions artístiques i culturals en què la memòria és la protagonista? Aquestes qüestions, i d'altres que hi estan relacionades, seran abordades en els diversos diàlegs/converses que es proposen al col·loqui.

Les temàtiques tractades al col·loqui s'emmarquen en el propòsit de difondre el llegat transversal de l'obra de Walter Benjamin. Una herència intel·lectual que manté la seva vigència en línia ascendent. Tant és així que continua sent una font d'inspiració en l'anàlisi de les problemàtiques que tenen a veure amb les relacions que estableixen les societats amb el seu passat i que condicionen el present i les perspectives de futurs possibles.

Inscripció al Col·loqui:

> Fins al 15 de novembre de 2021
> Inscripció gratuïta

> A info@museuexili.cat i
memorialdemocratic@gencat.cat

Dijous, 18 de novembre

Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona

SESSIÓ INAUGURAL

18.00 h Presentacions institucionals

18.30 h **Philippe Sands**, professor de Dret Internacional a l'University College de Londres i advocat, autor de les obres *Calle Este-Oeste. Sobre los orígenes de "genocidio" y "crímenes contra la humanidad"* i *Ruta d'escapada*, conversa amb **Miquel Berga**, professor de Literatura Anglesa, Universitat Pompeu Fabra

20.00 h Lliurament del premi de la V Edició del Premi Internacional Memorial Walter Benjamin, 2020-2021, a càrrec del vicepresident segon de la Diputació de Girona, **Albert Piñeira**

20.30 h Fi de la sessió

Divendres, 19 de novembre

Sala de Graus de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona

Sessió de matí

10.00 h **Antonio Scuratti**, professor de Literatura Contemporània a la IULM de Milà i autor de la biografia novel·lada de Benito Mussolini, *M. El hijo del siglo i M. El hombre de la providencia*, conversa amb **Ismael Saz**, catedràtic d'Història Contemporània, Universitat de València

11.30 h Pausa-cafè

12.00 h **Marta Marín-Dòmine**, directora del Born Centre de Cultura i Memòria de Barcelona i autora de l'assaig ficcionalitzat *Fugir era el més bell que*

teniem, conversa amb **Margarida Casacuberta**, professora de Literatura Contemporània, Universitat de Girona

13.30 h Fi de la sessió matinal

Sessió de tarda

16.00 h **Frédéric Pajak**, dibuixant i escriptor, autor de la sèrie d'assaigs gràfics *Manifiesto incierto*, articulada al voltant de la figura de Walter Benjamin, conversa amb **Lluïsa Faxedas**, professora d'Història de l'Art, Universitat de Girona

17.30 h **Jordi Amat**, filòleg i escriptor, autor de la de l'obra *El fill del xofer*, conversa amb **Montserrat Duch**, catedràtica d'Història Contemporània, Universitat Rovira i Virgili

19.00 h Fi de la jornada

Dissabte, 20 de novembre

Portbou

Sessió de matí

8.00 h **Ruta a peu de Banyuls a Portbou en homenatge a Walter Benjamin**. Aquesta ruta es recorrerà amb l'artista libanesa **Wafa Aoun**, resident al Centre de Creació Contemporània Nau Còclea de Camallera. Durant la tardor d'enguany desplegarà el seu treball a la Ruta Walter Benjamin. **Wafa Aoun** és una jove artista que treballa amb el tractament del tèxtil i la costura. Per a ella la darrera casa que te l'exiliada és el vestit, just abans de la pell, i de fet aquesta idea estructura la seva creació actual

Projecte realitzat amb la col·laboració del Centre de Creació Contemporània Nau Còclea de Camallera

Durada del trajecte entre 6 i 8 hores

Sortida de Portbou

Cal apuntar-se a l'Oficina de turisme de Portbou abans del dia 15 de novembre de 2021

T. (0034) 972 125 161
turisme@portbou.cat

Punt de trobada

Oficina de Turisme de Portbou. Passeig Lluís Companys s/n

Trasllat gratuït al punt de sortida

Sessió de tarda

16.30 h Visita al "Memorial Passatges a Walter Benjamin" de Dani Karavan i al cementiri de Portbou, a càrrec del Servei Educatiu del MUME

Inscripcions

Cal apuntar-se a l'Oficina de Turisme de Portbou abans del dia 15 de novembre de 2021

T. (0034) 972 125 161
turisme@portbou.cat

Punt de trobada

Oficina de Turisme de Portbou. Passeig Lluís Companys s/n

18.00 h Sala La Congesta (Carrer Méndez Núñez, 20)

Exilio, veu, música i imatge, amb l'actor **Àlex Brendemühl** i la guitarrista **Nora Buschmann**. Direcció i creació audiovisual de **Lalo García** i producció de **Txell Sabartés**

Gratuït amb reserva d'entrada

Reserves

Oficina de Turisme de Portbou
T. (0034) 972 125 161
turisme@portbou.cat

L'objectif du colloque est d'aborder l'importance qu'a pris le « revirement de la mémoire » au sein de la relation entre l'histoire et la fiction au cours des vingt dernières années. L'irruption de la mémoire, conçue en tant qu'outil destiné à saisir et appréhender un passé habituellement traumatisant issu de conflits belliqueux, répressifs et dictatoriaux, exerce une énorme influence dans tous les domaines. La recherche en matière d'Histoire se met ainsi souvent au service des impératifs de la mémoire et, dans un même temps, les différents textes de fiction, à travers leurs incursions dans un passé plus ou moins récent, ont une incidence croissante sur l'élaboration de la/les mémoire/s des sociétés.

Dans ce cadre, avec la participation de personnes qui se consacrent à l'écriture littéraire, à la recherche historique, à la critique littéraire et culturelle, et à la production artistique, l'idée est de créer différents espaces de débat et de réflexion sur le phénomène de « mémoire historique » ou « mémoire démocratique », si présent au sein de la vie socioculturelle et politique. Quelle influence exercent les fictions sur le renfort de la présence de la « mémoire historique » dans le domaine public ? Ce domaine public, traversé par tous types de revendications mémorialistes, favorise-t-il la prolifération de productions artistiques et culturelles où la mémoire est la grande protagoniste ? Ces questions, ainsi que d'autres qui y sont liées, seront abordées lors des différents dialogues/conversations qui seront proposés lors du colloque.

Les sujets traités lors du colloque répondent à l'objectif de diffuser le legs transversal de l'œuvre de Walter Benjamin. Un héritage intellectuel qui reste en vigueur plus que jamais. À tel point qu'il demeure une source d'inspiration dans le cadre de l'analyse des problématiques liées aux relations que les sociétés établissent avec leur passé et qui conditionnent le présent et les perspectives d'avenirs possibles.

Inscription au colloque :

- > Jusqu'au 15 novembre de 2021
- > Inscription gratuite

- > À info@museuexili.cat et memorialdemocratic@gencat.cat

Jeudi, 18 novembre

« Sala de Graus » de la Faculté des Lettres de l'Université de Gérone

SÉANCE D'OUVERTURE

18.00 h Présentations institutionnelles

18.30 h **Philippe Sands**, professeur de Droit international à l'University College de Londres et avocat, auteur des œuvres *Retour à Lemberg* et *La Filière*, converse avec **Miquel Berga**, professeur de Littérature anglaise à Université Pompeu Fabra (Barcelone)

20.00 h Remise du prix de la Ve Edition du Prix international Mémorial Walter Benjamin, 2020-2021, effectuée par le vice-président adjoint du Conseil provincial de Gérone, **Albert Piñeira**

20.30 h Fin de la séance

Vendredi, 19 novembre

« Sala de Graus » de la Faculté des Lettres de l'Université de Gérone

Séance matinale

10.00 h **Antonio Scuratti**, professeur de Littérature contemporaine à l'IULM de Milan et auteur de la biographie romancée de Benito Mussolini, *M. L'enfant du siècle* et *M. L'homme de la providence*, converse avec **Ismael Saz**, professeur d'Histoire contemporaine à l'Université de Valence

11.30 h Pause-café

12.00 h **Marta Marín-Dòmine**, Directrice de El Born CCM (Centre de Culture et Mémoire) de Barcelone et auteure de l'essai de fiction *Fugir era el més bell que teníem* (*La fuite était ce que*

nous avions de plus beau), converse avec **Margarida Casacuberta**, professeure de Littérature contemporaine à l'Université de Gérone

13.30 h Fin de la séance matinale

Séance de l'après-midi

16.00 h **Frédéric Pajak**, dessinateur et écrivain, auteur de la série d'essais graphiques *Manifeste incertain*, réalisée autour du personnage de Walter Benjamin, converse avec Maria **Lluïsa Faxedas**, professeure d'Histoire de l'art à l'Université de Gérone

17.30 h **Jordi Amat**, philologue et écrivain, auteur de l'œuvre *El fill del xofer* (*Le fils du chauffeur*), converse avec **Montserrat Duch**, professeure d'Histoire contemporaine à l'Université Rovira i Virgili (Barcelone)

19.00 h Fin de la journée

Samedi, 20 novembre

Portbou

Séance matinale

8.00 h **Balade à pied de Banyuls à Portbou en hommage à Walter Benjamin**. La route sera parcourue en compagnie de l'artiste libanaise **Wafa Aoun**, résidente au Centre de Création contemporaine Nau Còclea de Camallera (Gérone). Cet automne, elle déploiera son travail sur la Route Walter Benjamin. **Wafa Aoun** est une jeune artiste qui se consacre au traitement du textile et à la couture. Pour elle, la dernière maison de l'exilée est la robe, juste avant la peau. C'est l'idée qui structure sa création actuelle.

Projet réalisé en collaboration avec le Centre de Création contemporaine Nau Còclea de Camallera (Gérone)

Durée du trajet : entre 6 et 8 heures

Départ de Portbou
Inscription à l'Office du tourisme de Portbou avant le 15 novembre 2021
T. (0034) 972 125 161
turisme@portbou.cat

Point de rencontre
Office du tourisme de Portbou
Passeig Lluís Companys s/n
Transfert gratuit vers le point de départ

Séance de l'après-midi

16.30 h Visite du mémorial « Passatges » dédié à Walter Benjamin, de Dani Karavan, et du cimetière de Portbou, réalisées par le Service éducatif du MUME

Inscriptions

Inscription à l'Office du tourisme de Portbou avant le 15 novembre 2021
T. (0034) 972 125 161
turisme@portbou.cat

Point de rencontre
Office du tourisme de Portbou
Passeig Lluís Companys s/n

18.00 h Salle La Congesta (Carrer Méndez Núñez, 20)

Exil, voix, musique et image, Avec l'acteur **Àlex Brendemühl** et la guitariste **Nora Buschmann**. Direction et création audiovisuelle de **Lalo García** et production de **Txell Sabartés**

Gratuit, sur réservation

Réservations

Office du tourisme de Portbou
T. (0034) 972 125 161
turisme@portbou.cat

El objetivo del coloquio es tratar la relevancia que, en el transcurso de las dos últimas décadas, ha adquirido el denominado «giro memorial» en la relación entre historia y ficción. La irrupción de la memoria, entendida como una herramienta para comprender y afrontar un pasado habitualmente traumático derivado de contextos bélicos, represivos y dictatoriales, tiene una enorme influencia en todos los ámbitos. De este modo, con frecuencia, la labor investigadora de la historia se pone al servicio de los imperativos de la memoria y, a la vez, las distintas escrituras ficcionales, con sus incursiones en un pasado más o menos reciente, inciden de forma creciente en la elaboración de la memoria —o las memorias— de las sociedades.

En este marco, con la participación en el coloquio de distintas personalidades dedicadas a la escritura literaria, la investigación histórica, la crítica literaria y cultural y la producción artística, se pretende generar distintos espacios de discusión y reflexión en torno al fenómeno denominado «memoria histórica» o «memoria democrática», tan vigente en el contexto sociocultural y en la propia escena política. ¿Qué papel tienen las ficciones en la creciente presencia de la memoria histórica en la esfera pública? ¿Es esta esfera pública, atravesada por toda una serie de reivindicaciones memorialistas, la que propicia la proliferación de producciones artísticas y culturales en las que la memoria es la protagonista? Estas cuestiones, y otras relacionadas, se abordarán en los distintos diálogos y encuentros que se proponen en el coloquio.

Las temáticas que se tratarán en el coloquio se enmarcan en el propósito de difundir el legado transversal de la obra de Walter Benjamin. Una herencia intelectual que mantiene su vigencia de forma ascendente y que continúa siendo una fuente de inspiración en el análisis de los problemas asociados a las relaciones que establecen las sociedades con su pasado. Relaciones que condicionan su presente y las posibles perspectivas de futuro.

Jueves 18 de noviembre

Sala de Graus de la Facultad de Letras de la Universitat de Girona

SESIÓN INAUGURAL

- 18.00 h** Presentaciones institucionales
18.30 h **Philippe Sands**, profesor de Derecho Internacional en el University College de Londres y abogado, autor de las obras *Calle Este-Oeste. Sobre los orígenes de «genocidio»* y *«crímenes contra la humanidad»* y Ruta de escape, conversa con **Miquel Berga**, profesor de Literatura Inglesa en la Universitat Pompeu Fabra
20.00 h Entrega del galardón de la quinta edición del Premio Internacional Memorial Walter Benjamin 2020-2021, a cargo del vicepresidente segundo de la Diputació de Girona, **Albert Piñeira**
20.30 h Fi de la sessió

Viernes 19 de noviembre

Sala de Graus de la Facultad de Letras de la Universitat de Girona

Sesión matinal

- 10.00 h** **Antonio Scuratti**, profesor de Literatura Contemporánea en la Libera Università di Lingue e Comunicazione (IULM) de Milán y autor de la biografía novelada de Benito Mussolini, *M. El hijo del siglo* y *M. El hombre de la providencia*, conversa con **Ismael Saz**, catedrático de Historia Contemporánea en la Universitat de València
11.30 h Pausa-café
12.00 h **Marta Marín-Dòmine**, El Born Centre de Cultura i Memòria de

Barcelona y autora del ensayo ficcionalizado *Fugir era el més bell que teníem*, conversa con

Margarida Casacuberta, profesora de Literatura Contemporánea en la Universitat de Girona
 Fin de la sesión matinal

13.30 h

Sesión de tarde

- 16.00 h** **Frédéric Pajak**, dibujante y escritor, autor de la serie de ensayos gráficos *Manifiesto incierto*, en torno a la figura de Walter Benjamin, conversa con **Maria Lluïsa Faxedas**, profesora de Historia del Arte en la Universitat de Girona
17.30 h **Jordi Amat**, filólogo y escritor, autor de la obra *El hijo del chófer*, conversa con **Montserrat Duch**, catedrática de Historia Contemporánea en la Universitat Rovira i Virgili
19.00 h Fin de la jornada

Sábado 20 de noviembre

Portbou

Sesión matinal

- 8.00 h** **Ruta a pie desde Banyuls-sur-Mer a Portbou en homenaje a Walter Benjamin**. Esta ruta se recorrerá con la artista libanesa **Wafa Aoun**, residente en Nau Còclea. Centro de Creación Contemporánea (Camallera). Durante este otoño de 2021 desplegará su trabajo en la Ruta Walter Benjamin. **Wafa Aoun** es una joven artista que trabaja con el tratamiento de los tejidos y la costura. Para ella, la última casa de que dispone la exiliada es su vestido, justo antes de la piel, y es esta idea la que articula su creación actual

Proyecto llevado a cabo en colaboración con Nau Còclea. Centro de Creación Contemporánea (Camallera)

Duración del trayecto entre 6 y 8 horas

Salida de Portbou

Se requiere llevar a cabo la inscripción en la Oficina de Turismo de Portbou antes del día 15 de noviembre de 2021
 T. (0034) 972 125 161
 turisme@portbou.cat
Punto de encuentro Oficina de Turismo de Portbou
 Paseo de Lluís Companys s/n
Traslado gratuito al punto de partida

Sesión de tarde

- 16.30 h** Visita al Memorial a Walter Benjamin Pasajes, de Dani Karavan, y al cementerio de Portbou, a cargo del Servicio Educativo del MUME

Inscripciones

Se requiere llevar a cabo la inscripción en la Oficina de Turismo de Portbou antes del día 15 de noviembre de 2021
 T. (0034) 972 125 161
 turisme@portbou.cat
Punto de encuentro Oficina de Turismo de Portbou
 Paseo de Lluís Companys s/n

- 18.00 h** Sala La Congesta (Calle Méndez Núñez, 20)

Exilio, voz, música e imagen, con el actor **Àlex Brendemühl** y la guitarrista **Nora Buschmann**. Dirección y creación audiovisual de **Lalo García** y producción de **Txell Sabartés**.
 Gratuito. Con reserva de entrada.

Reservas

Oficina de Turismo de Portbou
 T. (0034) 972 125 161
 turisme@portbou.cat

Inscripción en el coloquio:

- > Hasta el 15 de noviembre de 2021
- > Inscripción gratuita

- > En info@museuexili.cat y memorialdemocratic@gencat.cat

The aim of the conference is to examine the growing importance over the last two decades of the concept of "shifting memory" in the relationship between history and fiction. The irruption of memory —understood as a tool for capturing and holding onto a frequently traumatic past arising from contexts of war, repression and dictatorship— is having a huge impact on every area. As such, historical research work is often put at the service of the imperatives of memory. Meanwhile, fictional writing, with its incursions into a relatively recent past, is becoming increasingly prevalent in the elaboration of the memory or memories of societies.

Within this framework, and with participants devoted to literary writing, historical research, literary and cultural criticism, and artistic production, the conference aims to create several spaces for discussion and reflection on "historical memory" or "democratic memory", a phenomenon of great relevance in today's sociocultural and political context. What role does fiction play in the growing presence of "historical memory" in the public sphere? Could this public sphere —where all sorts of memory-related demands are made— be what facilitates the proliferation of artistic and cultural productions focused on memory? This and other related questions will be addressed in the conference's various discussions and conversations.

The themes discussed in the conference are chosen for the purpose of disseminating the broad legacy of the work of Walter Benjamin, an intellectual inheritance whose relevance continues to grow even today, to such an extent that it is still a source of inspiration in the analysis of issues concerning the relations established by societies with their past, which condition the present and the prospects for possible futures.

Thursday, 18 November

Graduate Hall (Sala de Graus) of the Faculty of Humanities of the University of Girona

OPENING SESSION

- 18.00 h** Institutional presentations
18.30 h **Philippe Sands** QC, an international lawyer and Professor of Law at University College London, and author of the works *East West Street: On the Origins of Genocide and Crimes against Humanity* and *The Ratline: Love, Lies and Justice on the Trail of a Nazi Fugitive*, talks to **Miquel Berga**, Tenured Lecturer in English literature at the Pompeu Fabra University, Barcelona
20.00 h Ceremony of the 5th Edition of the Walter Benjamin International Memorial Prize, 2020-2021, hosted by **Albert Piñeira**, Second Vice-President of Girona Provincial Council
20.30 h End of the session

Friday, 19 November

Graduate Hall (Sala de Graus) of the Faculty of Humanities of the University of Girona

Morning session

- 10.00 h** Dr **Antonio Scuratti**, Associate Professor in Contemporary Literature at the IULM University in Milan, and author of *M. Il figlio del secolo (M: Son of the Century)* and *M. L'uomo della provvidenza (M: Man of Providence)*, the first two volumes of a novelized trilogy about Benito Mussolini, talks to Dr **Ismael Saz**, Professor in Contemporary History at the University of Valencia
11.30 h Coffee break
12.00 h Dr **Marta Marin-Dòmine**, Director of the El Born CCM (Centre for Culture and

Memory), Barcelona, and author of the fictionalized essay *Fugir era el més bell que teníem (To flee was the most beautiful thing we had)*, talks to Dr **Margarida Casacuberta**, Associate Professor in Contemporary Literature at the University of Girona
13.30 h End of the morning session

Afternoon session

- 16.00 h** **Frédéric Pajak**, illustrator and writer, author of *Manifeste incertain (Uncertain Manifesto)*, a series of graphic essays that focus in particular on Walter Benjamin, talks to Dr **Maria Lluïsa Faxedas**, Associate Professor in History of Art at the University of Girona
17.30 h **Jordi Amat**, philologist and writer, author of the book *El fill del xofer (The Chauffeur's Son)*, talks to Dr **Montserrat Duch**, Professor in Contemporary History at the Rovira i Virgili University, Barcelona
19.00 h End of the day's sessions

Saturday, 20 November

Portbou

Morning session

- 8.00 h** **Banyuls-Portbou walking route in tribute to Walter Benjamin**. Participants will be accompanied by the Lebanese artist Wafa Aoun, a resident artist at the Nau Còclea Contemporary Art Centre in Camallera, Girona. During the autumn she will be executing her work on the Walter Benjamin Route. Wafa Aoun is a young artist who works with the treatment of fabrics and sewing. For her, the last home of the exile are the clothes they are wearing, right next to the skin. Her current creation is structured around this idea

Project carried out in collaboration with the Nau Còclea Contemporary Art Centre, Camallera (Girona)

Duration of the activity: between 6 and 8 hours

Departure from Portbou

You need to register for the activity at the Portbou Tourist Office by 15 November 2021
 Tel. (0034) 972 125 161
 turisme@portbou.cat

Meeting point

Portbou Tourist Office

Passeig Lluís Companys s/n

Free transfer to the departure point

Afternoon session

- 16.30 h** Visit to the "Passages. Homage to Walter Benjamin" monument, by Dani Karavan, and to Portbou cemetery, organized by the Educational Service of the MUME

Registration

You need to register for the activity at the Portbou Tourist Office by 15 November 2021
 Tel. (0034) 972 125 161
 turisme@portbou.cat
Meeting point
 Portbou Tourist Office.
 Passeig Lluís Companys s/n

- 18.00 h** La Congesta Room (Carrer Méndez Núñez, 20)

Exile, voice, music and image, with the actor **Alex Brendemühl** and the guitarist Nora Buschmann.

Direction and audio-visual creation by **Lalo García**; production by **Txell Sabartés**

Free admission with booking

Bookings

Portbou Tourist Office
 Tel. (0034) 972 125 161
 turisme@portbou.cat

Conference registration:

- > Until 15 November 2021
- > Free registration

- > At info@museuexili.cat and memorialdemocratic@gencat.cat

Idea i organització: / Idée et organisation : / Idea y organización: / Idea and organisation:

memorial
democràtic

CWB
Càtedra Walter Benjamin,
Memòria i Exili

Universitat
de Girona

MUM/E
Museu Memorial
de l'Exili

Col·labora: / Collaboration : / Colabora: / With the collaboration of:

EUROM
EUROPEAN
OBSERVATORY
ON MEMORIES

naucòclea

 Ajuntament
de Portbou

 Fundació Solidaritat
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Amb el suport de: / Avec le soutien de : / Con el apoyo de: / With the support of:

Diputació de Girona
221 municipis

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union